

Program poradenských služeb

Obchodní akademie, Trutnov, příspěvková organizace

Předkladatel: Vyšší odborná škola zdravotnická, Střední zdravotnická škola
a Obchodní akademie, Trutnov
příspěvková organizace s právní subjektivitou
Procházkova 303, 541 01 Trutnov

Obchodní akademie:

Malé náměstí 158, 541 01 Trutnov
telefon 499 599 300, 499 599 301; www.oatrutnov.cz, www.zoat.cz
ředitel: Mgr. Roman Hásek
zástupkyně ředitele školy: Mgr. Michaela Šilingová
e-mail: sekretariat@oatrutnov.cz
školní poradenské centrum – Mgr. Lenka Talábová: ta@oatrutnov.cz

Zřizovatel: Krajský úřad Královéhradeckého kraje, Pivovarské náměstí 1245/2, 500
03 Hradec Králové

IČ: 135 829 68
RED-IZO: 600019829

Vypracovala: Mgr. Lenka Talábová

12. 9. 2022

Školní poradenské centrum
na VOŠZ, SZŠ a OA, Trutnov

Ředitel – Mgr. Hásek Roman

Zástupkyně ředitele SZŠ – Mgr. Převlocká Lucie

Zástupkyně ředitele OA – Mgr. Šilingová Michaela

Výchovný poradce (SZŠ) – Mgr. Zástavová Stanislava

Školní metodik prevence rizikového chování (SZŠ) – Mgr. Vymlátílová Milena

Výchovný poradce a školní metodik prevence (OA) – Mgr. Talábová Lenka

Školní psycholog - Mgr. Smetanová Karolína

Školní psycholog – externista – PhDr. Mgr. Komárek Tomáš

Školní poradenské centrum zajišťuje zdarma podporu, pomoc a informace žákům, uchazečům o studium a absolventům naší školy. Snahou je podporovat studijní, profesní i osobnostní rozvoj, zajišťovat vhodné podmínky pro studium, jeho úspěšné dokončení a následné úspěšné pokračování v terciálním vzdělávání, nebo začlenění do praxe.

OBSAH

1.	Výchovné poradenství	4
1.1	Podpora dětí, žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných	4
1.1.1	Podpora dětí, žáků se speciálními vzdělávacími potřebami	4
1.1.2	Individuální vzdělávací plán.....	9
1.2	Vzdělávání žáků mimořádně nadaných	11
1.3	Časový a tematický plán výchovného poradce.....	13
1.4	Popis a vymezení rozsahu činností pedagogických pracovníků	16
1.4.1	Výchovný poradce	16
1.4.2	Školní metodik prevence	18
2	Preventivní program	21
2.1	Úvod.....	21
2.2	Charakteristika školy	21
2.3	Východiska pro preventivní program	23
2.4	Cíle preventivního programu	26
2.5	Vymezení cílové populace	27
2.6	Vlastní preventivní aktivity a časový harmonogram	28
2.7	Spolupráce s rodiči.....	34
2.8	Metody práce	34
2.9	Kontakty.....	35
2.10	Krizový plán	38
2.10.1	Návykové látky.....	38
2.10.2	Poruchy příjmu potravy	41
2.10.3	Alkohol	41
2.10.4	Školní šikanování	43
2.10.5	Vandalismus	45
2.10.6	Záškoláctví	46
2.10.7	Tabák	47
2.11	Závěr	48
3	Seznam literatury a dalších pramenů	49
4	Přílohy	50

1. Výchovné poradenství

1.1 Podpora dětí, žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných

1.1.1 Podpora dětí, žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Nově se dítětem, žákem nebo studentem (dále jen „žákem“) se *speciálními vzdělávacími potřebami* (původně se zdravotním znevýhodněním nebo postižením, případně v postavení azylanta, nebo sociálně znevýhodněný) rozumí žák, jehož vzdělávání z důvodů jeho speciálních vzdělávacích potřeb vyžaduje uplatnění podpůrných opatření.

Dítětem, žákem a studentem se speciálními vzdělávacími potřebami se rozumí osoba, která k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění nebo užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje poskytnutí podpůrných opatření (původně se zdravotním znevýhodněním nebo postižením, případně v postavení azylanta, nebo sociálně znevýhodněný). Podpůrnými opatřeními se rozumí nezbytné úpravy ve vzdělávání a školských službách odpovídající zdravotnímu stavu, kulturnímu prostředí nebo jiným životním podmínkám dítěte, žáka nebo studenta. Děti, žáci a studenti se speciálními vzdělávacími potřebami mají právo na bezplatné poskytování podpůrných opatření školou a školským zařízením.

Podpůrná opatření

Podpora žáků se realizuje prostřednictvím podpůrných opatření představujících konkrétní pomoc vzdělávání žáka, a to:

- v oblasti metod a forem výuky, možnými úpravami hodnocení žáka, organizace výuky, např. zařazením předmětů speciálně pedagogické péče, úpravami výuky v rozsahu i obsahu disponibilních hodin,
- nutnou personální podporou pedagoga při výuce žáků s potřebou podpůrných opatření, a to jak asistentem pedagoga, tak dalším pedagogem nebo speciálním pedagogem,
- při vzdělávání žáků se smyslovým postižením možností využívat tlumočníky českého znakového jazyka nebo přepisovatele,

- využíváním speciálních učebnic, pomůcek, kompenzačních pomůcek, včetně zařazování nových technologií do práce se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.

Podpůrná opatření spočívají v:

- *poradenské pomoci školy* (výchovný poradce, školní metodik prevence, případně školní psycholog, školní speciální pedagog, školní logoped) a **pomoci školského poradenského zařízení** – PPP (pedagogicko-psychologické poradny) a SPC (speciálně pedagogického centra),
- *úpravě organizace vzdělávání* (například využívání disponibilních hodin pro vzdělávání žáků se SVP, které umožňují zařadit předměty speciálně pedagogické péče, intenzivnější výuku českého jazyka pro cizince a etnické menšiny, úpravu výuky u selhávajících žáků, úpravu obsahu vzdělávání, dále již zmíněné úpravy v hodnocení žáků a v metodách výuky, úpravy výstupů ze vzdělávání, existuje také možnost prodloužit dobu vzdělávání žáka až o 2 roky atd.),
- *úpravě podmínek přijímání a ukončování vzdělávání* – respektuje se, jakým způsobem se žák vzdělával, jaká měl podpůrná opatření, a ta se uplatňují v případě potřeby i při přijímání ke studiu a při ukončování vzdělávání,
- *použití kompenzačních pomůcek*, speciálních učebnic a speciálních učebních pomůcek, využívání komunikačních systémů neslyšících a hluchoslepých osob, Braillova písma a podpůrných nebo náhradních komunikačních systémů,
- *využívání IVP* (individuální vzdělávací plán, který se při vzdělávání těchto žáků již dnes uplatňuje), návrh na úpravu vzdělávání žáka připravuje ŠPZ (školské poradenské zařízení) a rodič nebo zletilý žák žádá ředitele školy o možnost vzdělávat se podle IVP; kontrola IVP probíhá 1x ročně. S IVP seznamuje ředitel školy, respektive třídní učitel všechny vyučující, kteří se na vzdělávání žáka podílejí.

Podpůrná opatření podle odstavce 2 se člení do pěti stupňů podle organizační, pedagogické a finanční náročnosti. Podpůrná opatření různých druhů nebo stupňů lze kombinovat. Podpůrná opatření vyššího stupně lze použít, shledá-li školské poradenské zařízení, že vzhledem k povaze speciálních vzdělávacích potřeb dítěte, žáka nebo studenta nebo k průběhu a výsledkům poskytování dosavadních podpůrných opatření by podpůrná opatření nižšího stupně nepostačovala k naplňování vzdělávacích možností dítěte, žáka nebo studenta a k uplatnění jeho práva na vzdělávání. Začlenění podpůrných opatření do jednotlivých stupňů stanoví prováděcí právní předpis.

Podpůrná opatření **prvního stupně** uplatňuje škola nebo školské zařízení i bez doporučení školského poradenského zařízení. Škola volí podpůrná opatření prvního stupně tehdy, pokud žák má při vzdělávání takové obtíže, že je nezbytné jeho vzdělávání podpořit prostředky pedagogické intervence (změny v metodách a výukových postupech, změny v organizaci výuky žáka, úpravy v hodnocení, v začleňování do sociální a komunikační sítě školní třídy); pokud se jedná o drobné úpravy v rámci výuky jednoho předmětu, je úprava věcí individualizace výuky a práce jednoho pedagoga. Pedagogové následně vyhodnocují efektivitu zvolených úprav. Pokud se ani s dodatečnou podporou pedagogů vzdělávání žáka nezlepší a nemá trend zlepšovat se nebo je jeho stav naopak setrvalý nebo se horší - pak je vhodné žákovi a zákonným zástupcům doporučit, aby navštívili školské poradenské zařízení. Škola zajistí předání PLPP školskému poradenskému zařízení, aby se předešlo uplatňování neúčinných podpůrných opatření.

Podpůrná opatření **druhého až pátého** stupně lze uplatnit pouze s doporučením školského poradenského zařízení. Škola nebo školské zařízení může místo doporučeného podpůrného opatření přijmout po projednání s příslušným školským poradenským zařízením a s předchozím písemným informovaným souhlasem zletilého žáka, studenta nebo zákonného zástupce dítěte nebo žáka jiné podpůrné opatření stejného stupně, pokud to neodporuje zájmu dítěte, žáka nebo studenta.

Postup

Rodič (žák) respektoval doporučení školy nebo se rozhodl sám k návštěvě ŠPZ

Školské poradenské zařízení (PPP nebo SPC) nejpozději do tří měsíců od objednání žáka provede posouzení speciálních vzdělávacích potřeb žáka a do 30 dnů od návštěvy ŠPZ vypracuje pro rodiče zprávu z vyšetření. Pro rodiče a školu pak vypracuje *Doporučení ke vzdělávání žáka se speciálními vzdělávacími potřebami*. V případě, že podmínkou pro stanovení podpůrných opatření je vyjádření dalšího odborníka (lékaře apod.), prodlužuje se tomu adekvátně lhůta pro vypracování Doporučení.

Při posuzování speciálních vzdělávacích potřeb vychází ze sdělení rodiče a žáka, ze závěrů školy, dále ze závěrů vyšetření lékařů a dalších odborníků, kteří se do té doby nebo i následně podíleli na péči o žáka.

Doporučení ke vzdělávání žáka bude vyžádáno:

- a) **informace školy** (zajištění pomůcek, přítomnost asistenta pedagoga ve třídě v případě, že již ve třídě asistent působí, uzpůsobení dalších podmínek pro vzdělávání žáka, tj. velikost třídy, organizace vzdělávání atd.) – **pak před vydáním doporučení zástupce ŠPZ konzultuje se školou**. Obvykle ve školách zajišťují tyto služby výchovní poradci nebo ředitel školy pověří jiného pedagoga, který bude o nastavování podpůrných opatření se ŠPZ komunikovat
- b) **informace dalšího ŠPZ**, pokud bude charakter speciálních vzdělávacích potřeb žáka takový, že bude třeba komunikovat s více zařízeními.

Jedná se především o žáky s kombinovaným postižením, kdy žák má obtíže, které pramení například z poruchy učení a současně je slabozraký a je třeba mu poskytovat i speciálně pedagogickou péči. V takovém případě se musí domluvit dvě ŠPZ na formulaci jednoho Doporučení ke vzdělávání žáka, aby podpůrná opatření nebyla poskytována duplicitně

Rodič nebo zletilý žák přes opakovaná upozornění a vysvětlení důsledků nenavštívil ŠPZ za účelem nastavení podpůrných opatření ve vzdělávání žáka a způsobil tak žákovi obtíže při vzdělávání, protože škola sama dostatečná podpůrná opatření vytvořit nemůže.

V této situaci se může škola obrátit na zástupce orgánu veřejné moci (OSPOD) a v souladu se zákonem o sociálně právní ochraně dětí požádat o součinnost. Tato varianta je považována za mezní, tedy je třeba ji volit až v případě, kdy nelze jinými

cestami dosáhnout naplnění zájmu žáka (podrobněji viz materiál tzv. informačním balíčku Metodické doporučení pro případy, kdy rodič nekoná v zájmu dítěte ve spojitosti se vzděláváním).

Podmínkou poskytování podpůrného opatření druhého až pátého stupně školou nebo školským zařízením je vždy předchozí písemný informovaný souhlas zletilého žáka, studenta nebo zákonného zástupce dítěte nebo žáka.

Podpůrné opatření druhého až pátého stupně přestane škola nebo školské zařízení po projednání se zletilým žákem, studentem nebo zákonným zástupcem dítěte nebo žáka poskytovat, pokud z doporučení školského poradenského zařízení vyplývá, že podpůrné opatření již není nezbytné.

Podpůrná opatření při vzdělávání dítěte, žáka a studenta, který nemůže vnímat řeč sluchem, se volí tak, aby bylo zajištěno vzdělávání v komunikačním systému neslyšících a hluchoslepých osob, který odpovídá potřebám dítěte, žáka nebo studenta. Žákům a studentům vzdělávaným v českém znakovém jazyce se souběžně poskytuje vzdělávání také v psaném českém jazyce, přičemž znalost českého jazyka si tyto žáci a studenti osvojují metodami používanými při výuce českého jazyka jako cizího jazyka. Využívá-li škola nebo školské zařízení tlumočnicka českého znakového jazyka, zajistí, aby jeho činnost vykonávala osoba, která prokáže vzdělání, nebo praxi a vzdělání, jimiž získala znalost českého znakového jazyka na úrovni rodilého mluvčího a tlumočnické dovednosti na úrovni umožňující plnohodnotné vzdělávání dítěte, žáka nebo studenta.

Podpůrná opatření při vzdělávání dítěte, žáka a studenta, který při komunikaci využívá prostředků alternativní nebo augmentativní komunikace, se volí tak, aby bylo zajištěno vzdělávání v komunikačním systému, který odpovídá potřebám dítěte, žáka nebo studenta.

Pro děti, žáky a studenty s mentálním, tělesným, zrakovým nebo sluchovým postižením, závažnými vadami řeči, závažnými vývojovými poruchami učení, závažnými vývojovými poruchami chování, souběžným postižením více vadami nebo autismem lze zřizovat školy nebo ve školách třídy, oddělení a studijní skupiny. Zařadit do takové třídy, studijní skupiny nebo oddělení nebo přijmout do takové školy lze pouze dítě, žáka nebo studenta uvedené ve větě první, shledá-li školské poradenské zařízení, že vzhledem k povaze speciálních vzdělávacích potřeb dítěte, žáka nebo studenta nebo k průběhu a výsledkům dosavadního poskytování podpůrných opatření by samotná podpůrná opatření podle odstavce 2 nepostačovala k naplňování jeho vzdělávacích možností a k uplatnění jeho práva na vzdělávání. Podmínkou pro zařazení je písemná

žádost zletilého žáka nebo studenta nebo zákonného zástupce dítěte nebo žáka, doporučení školského poradenského zařízení a soulad tohoto postupu se zájmem dítěte, žáka nebo studenta.

1.1.2 Individuální vzdělávací plán

Individuální vzdělávací plán se stanoví v případě potřeby především pro individuálně integrovaného žáka, žáka s hlubokým mentálním postižením, případně také pro žáka skupinově integrovaného.

Individuální vzdělávací plán vychází ze školního vzdělávacího programu příslušné školy, závěrů speciálně pedagogického vyšetření, popřípadě psychologického vyšetření školským poradenským zařízením, popřípadě doporučení registrujícího praktického lékaře pro děti a dorost nebo odborného lékaře nebo dalšího odborníka, a vyjádření zákonného zástupce žáka nebo zletilého žáka. Je závazným dokumentem pro zajištění speciálních vzdělávacích potřeb žáka.

Individuální vzdělávací plán je součástí dokumentace žáka.

Individuální vzdělávací plán obsahuje:

- a) údaje o obsahu, rozsahu, průběhu a způsobu poskytování individuální speciálně pedagogické nebo psychologické péče žákovi včetně zdůvodnění,
- b) údaje o cíli vzdělávání žáka, časové a obsahové rozvržení učiva, včetně případného prodloužení délky středního nebo vyššího odborného vzdělávání, volbu pedagogických postupů, způsob zadávání a plnění úkolů, způsob hodnocení, úpravu konání závěrečných zkoušek, maturitních zkoušek nebo absolutoria,
- c) vyjádření potřeby dalšího pedagogického pracovníka nebo další osoby podílející se na práci se žákem a její rozsah; u žáka střední školy se sluchovým postižením a studenta vyšší odborné školy se sluchovým postižením se uvede potřebnost nezbytných tlumočnických služeb a jejich rozsah⁸⁾, případně další úprava organizace vzdělávání,
- d) seznam kompenzačních, rehabilitačních a učebních pomůcek, speciálních učebnic a didaktických materiálů nezbytných pro výuku žáka nebo pro konání příslušných zkoušek,

- e) jmenovité určení pedagogického pracovníka školského poradenského zařízení, se kterým bude škola spolupracovat při zajišťování speciálních vzdělávacích potřeb žáka,
- f) předpokládanou potřebu navýšení finančních prostředků nad rámec prostředků státního rozpočtu poskytovaných podle zvláštního právního předpisu, kterou se stanoví členění krajských normativů, ukazatele rozhodné pro jejich stanovení, jednotky výkonu pro jednotlivé krajské normativy, vztah mezi ukazateli a jednotkami výkonu, ukazatele pro výpočet minimální úrovně krajských normativů a zásady pro zvýšení krajských normativů (vyhláška o krajských normativech),
- g) závěry speciálně pedagogických, popřípadě psychologických vyšetření.

Individuální vzdělávací plán je vypracován zpravidla před nástupem žáka do školy, nejpozději však 1 měsíc po nástupu žáka do školy nebo po zjištění speciálních vzdělávacích potřeb žáka. Individuální vzdělávací plán může být doplňován a upravován v průběhu celého školního roku podle potřeby.

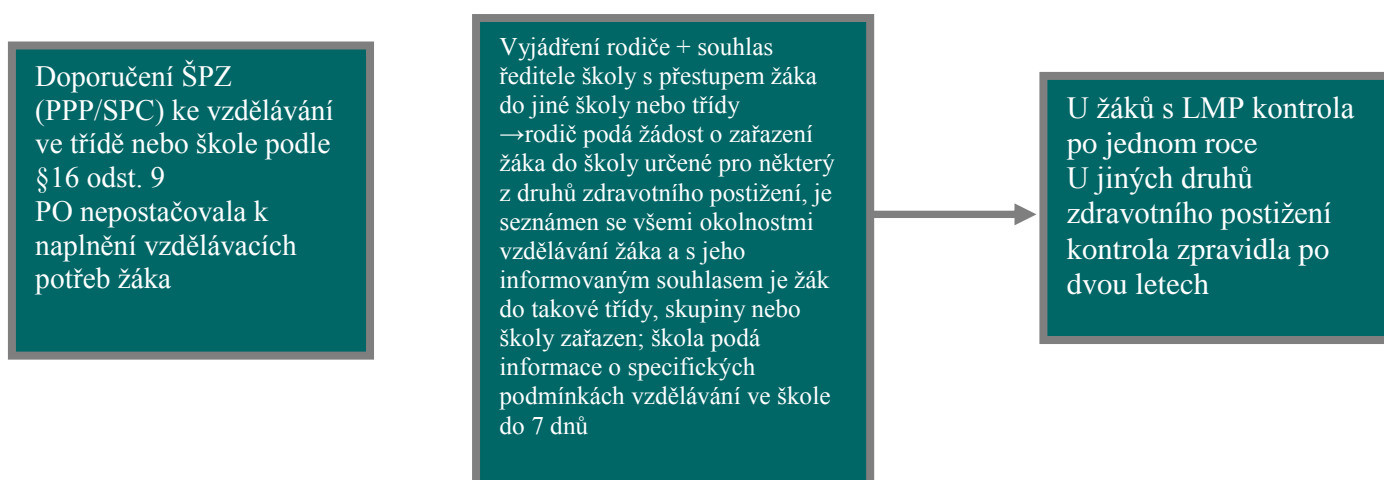
Za zpracování individuálního vzdělávacího plánu odpovídá ředitel školy. Individuální vzdělávací plán se vypracovává ve spolupráci se školským poradenským zařízením a zákonným zástupcem žáka nebo zletilým žákem.

Ředitel školy seznámí s individuálním vzdělávacím plánem zákonného zástupce žáka nebo zletilého žáka, který tuto skutečnost potvrdí svým podpisem.

Jak postupovat pokud integrace žáka se speciálními vzdělávacími potřebami ani s využitím podpůrných opatření nevedla k zajištění jeho vzdělávacích potřeb

Obtíže žáka se nedají vyrovnat ani s využitím podpůrných opatření a je třeba jej zařadit do třídy, oddělení, skupiny nebo školy podle §16, odst. 9 Sb.,

ŠPZ vyhodnotí průběh vzdělávání žáka a případně doporučí vzdělávání žáka ve třídě, oddělení, skupině nebo škole podle §16 odst. 9, **k takovému zařazení je však třeba žádosti zákonného zástupce**

1.2 Vzdělávání žáků mimořádně nadaných

Mimořádně nadaným žákem se pro účely této vyhlášky rozumí jedinec, jehož rozložení schopností dosahuje mimořádné úrovně při vysoké tvořivosti v celém okruhu činností nebo v jednotlivých rozumových oblastech, pohybových, uměleckých a sociálních dovednostech.

Zjišťování mimořádného nadání žáka provádí školské poradenské zařízení.

Pro mimořádně nadané žáky může ředitel školy vytvářet skupiny, ve kterých se vzdělávají žáci stejných nebo různých ročníků v některých předmětech.

Individuální vzdělávací plán pro nadané žáky

Vzdělávání mimořádně nadaných žáků se může uskutečňovat podle individuálního vzdělávacího plánu, který vychází ze školního vzdělávacího programu příslušné školy, závěrů psychologického vyšetření a vyjádření zákonného zástupce žáka nebo zletilého žáka. Je závazným dokumentem pro zajištění vzdělávacích potřeb mimořádně nadaného žáka.

Individuální vzdělávací plán je součástí dokumentace žáka.

Individuální vzdělávací plán obsahuje:

- a) závěry psychologických vyšetření, která blíže popisují oblast, typ a rozsah nadání a vzdělávací potřeby mimořádně nadaného žáka, případně vyjádření registrujícího praktického lékaře pro děti a dorost,
- b) údaje o způsobu poskytování individuální pedagogické nebo psychologické péče mimořádně nadanému žákovi,
- c) vzdělávací model pro mimořádně nadaného žáka, časové a obsahové rozvržení učiva, volbu pedagogických postupů, způsob zadávání a plnění úkolů, způsob hodnocení, úpravu zkoušek,
- d) seznam doporučených učebních pomůcek, učebnic a materiálů,
- e) určení pedagogického pracovníka školského poradenského zařízení, se kterým bude škola spolupracovat při zajišťování péče o mimořádně nadaného žáka,
- f) personální zajištění úprav a průběhu vzdělávání mimořádně nadaného žáka,
- g) určení pedagogického pracovníka školy pro sledování průběhu vzdělávání mimořádně nadaného žáka a pro zajištění spolupráce se školským poradenským zařízením,
- h) předpokládanou potřebu navýšení finančních prostředků nad rámec prostředků státního rozpočtu poskytovaných podle zvláštního právního předpisu⁹).

Individuální vzdělávací plán je vypracován po nástupu mimořádně nadaného žáka do školy, nejpozději však do 3 měsíců po zjištění jeho mimořádného nadání. Individuální vzdělávací plán může být doplňován a upravován v průběhu školního roku.

Za zpracování individuálního vzdělávacího plánu odpovídá ředitel školy. Individuální vzdělávací plán se vypracovává ve spolupráci se školským poradenským zařízením a zákonným zástupcem žáka nebo zletilým žákem.

Ředitel školy seznámí s individuálním vzdělávacím plánem zákonného zástupce žáka nebo zletilého žáka, který tuto skutečnost potvrdí svým podpisem.

Určený pedagogický pracovník školy sleduje průběh vzdělávání mimořádně nadaného žáka a poskytuje společně se školským poradenským zařízením podporu žákovi i jeho zákonným zástupcům.

1.3 Časový a tematický plán výchovného poradce

Září

- příprava podkladů a zajištění vyšetření žáků pro školní rok 2022/2023
- zajištění a realizace adaptačních kurzů pro 1. ročníky
- vypracování individuálních plánů pro integrované děti ve spolupráci s vyučujícími
- sběr dat o dalším studiu absolventů
- příprava náborových akcí
- informační a poradenská činnost pro žáky 4. ročníků – práce x studium
- představení a spolupráce s RIAPSem, Shelter

Říjen

- dokončení dokumentace pro školní rok 2022/2023
- zajištění konzultace s Úřadem práce
- hospitační činnost ve třídách - začlenění integrovaných žáků a využívání individuálních metod práce s těmito žáky a jejich rodiči
- zajištění a realizace výjezdu na veletrhu pomaturitního a celoživotního vzdělávání Gaudeamus v Brně
- prezentace školy – základní školy, veletrhy SŠ – Trutnov 7. – 8. října 2022, Náchod 21. – 22. října 2022
- informační a poradenská činnost pro žáky 4. ročníků – práce x studium

Listopad

- zajištění nových pomůcek, materiálů pro integrované žáky
- prezentace školy – základní školy, burzy škol

- informační a poradenská činnost pro žáky 4. ročníků – práce x studium
- hospitační činnost ve třídách - začlenění integrovaných žáků a využívání individuálních metod práce s těmito žáky
- účast na veletrhu VŠ – Gaudeamus Brno 2. listopadu 2022

Prosinec

- hospitační činnost ve třídách - začlenění integrovaných žáků a využívání individuálních metod práce s těmito žáky
- po dohodě s PPP v Trutnově zajistit vyšetření nově navržených žáků
- informační a poradenská činnost pro žáky 4. ročníků – práce x studium
- prezentace školy – základní školy

Leden

- vyplňování přihlášek na VŠ, VOŠ
- informační a poradenská činnost pro žáky 4. ročníků – práce x studium

Únor

- hospitační činnost ve třídách - začlenění integrovaných žáků a využívání individuálních metod práce s těmito žáky
- SORAD – ve třídách, kde se projevují komunikační problémy
- spolupráce s PPP Trutnov – v případě potřeby
- informační a poradenská činnost pro žáky 4. ročníků – práce x studium

Březen

- hospitační činnost ve třídách - začlenění integrovaných žáků a využívání individuálních metod práce s těmito žáky
- informační a poradenská činnost pro žáky 4. ročníků – práce x studium

Duben

- hospitační činnost ve třídách - začlenění integrovaných žáků a využívání individuálních metod práce s těmito žáky
- informační a poradenská činnost pro žáky 4. ročníků – práce x studium

- návštěva Úřadu práce Trutnov
- vyplnění hodnotícího dotazníku – 4. ročníku

Květen

- hospitační činnost ve třídách - začlenění integrovaných žáků a využívání individuálních metod práce s těmito žáky
- příprava podkladů na vyšetření žáků pro školní rok 2023/2024
- informační a poradenská činnost pro žáky 4. ročníků – práce x studium
- zpracování dotazníků, vyhodnocení

Červen

- hodnocení školního roku z pohledu výchovného poradce
- zajištění vyšetření žáků pro školní rok 2023/2024

Hospitace ve třídách s integrovanými žáky dle potřeby nejméně však 1x za pololetí.

Konzultační hodiny:

- pondělí od 13.30 do 14.30 hodin v kabinetě
- v případě potřeby je možné dohodnout jiný termín

1.4 Popis a vymezení rozsahu činností pedagogických pracovníků

1.4.1 Výchovný poradce

Poradenské činnosti:

1. Kariérové poradenství a poradenská pomoc při rozhodování o další vzdělávací a profesní cestě žáků, tj. zejména:
 - a) koordinace mezi hlavními oblastmi kariérového poradenství - kariérovým vzděláváním a diagnosticko-poradenskými činnostmi zaměřenými k volbě vzdělávací cesty žáka,
 - b) základní skupinová šetření k volbě povolání, administrace, zpracování a interpretace zájmových dotazníků v rámci vlastní odborné kompetence a analýzy preferencí v oblasti volby povolání žáků,
 - c) individuální šetření k volbě povolání a individuální poradenství v této oblasti ve spolupráci s třídním učitelem,
 - d) poradenství zákonným zástupcům s ohledem na očekávání a předpoklady žáků ve spolupráci s třídním učitelem,
 - e) spolupráce se školskými poradenskými zařízeními a středisky výchovné péče při zajišťování poradenských služeb přesahujících kompetence školy,
 - f) zajišťování skupinových návštěv žáků školy v informačních poradenských střediscích krajských poboček Úřadu práce České republiky a poskytování informací žákům a zákonným zástupcům o možnosti individuálního využití informačních služeb těchto středisek,
 - g) poskytování služeb kariérového poradenství žákům cizincům se zřetelem k jejich speciálním vzdělávacím potřebám.
2. Vyhledávání a orientační šetření žáků, jejichž vývoj a vzdělávání vyžadují zvláštní pozornost a příprava návrhů na další péči o tyto žáky, včetně spolupráce na přípravě, kontrole a evidenci plánu pedagogické podpory pro žáky s potřebou podpůrného opatření v 1. stupni.
3. Zprostředkování vstupní a průběžné diagnostiky speciálních vzdělávacích potřeb mimořádného nadání a intervenčních činností pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami nebo mimořádně nadané žáky ve školských poradenských zařízeních.

4. Spolupráce se školskými poradenskými zařízeními při zajišťování podpurných opatření pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a intervenčních činností pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.
5. Příprava podmínek pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami ve škole, koordinace poskytování poradenských služeb těmto žákům školou a školskými poradenskými zařízeními a koordinace vzdělávacích opatření u těchto žáků.
6. Poskytování služeb kariérového poradenství pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a zejména pro žáky uvedené v § 16 odst. 9 školského zákona.

Metodické a informační činnosti:

1. Metodická pomoc pedagogickým pracovníkům školy:
 - a) v otázkách kariérového rozhodování žáků,
 - b) s přípravou a vyhodnocováním plánu pedagogické podpory,
 - c) s naplňováním podpurných opatření ve vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami,
 - d) s tvorbou a vyhodnocováním individuálních vzdělávacích plánů,
 - e) v práci s nadanými a mimořádně nadanými žáky.
2. Zprostředkování nových metod pedagogické diagnostiky a intervence pedagogickým pracovníkům školy.
3. Metodická pomoc pedagogickým pracovníkům školy v otázkách kariérového rozhodování žáků, integrace, individuálních vzdělávacích plánů, práce s nadanými žáky apod.
4. Předávání odborných informací z oblasti kariérového poradenství a péče o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami pedagogickým pracovníkům školy.
5. Poskytování informací o činnosti školy, školských a dalších poradenských zařízení v regionu, o jejich zaměření, kompetencích a o možnostech využívání jejich služeb žákům a jejich zákonným zástupcům.
6. Shromažďování odborných zpráv a informací o žácích v poradenské péči dalších poradenských zařízení a jejich zajištění v souladu se zákonem o ochraně osobních údajů.

7. Vedení písemných záznamů umožňujících doložit rozsah a obsah činnosti výchovného poradce, navržená a realizovaná opatření.

1.4.2 Školní metodik prevence

Metodické a koordinační činnosti

1. Koordinace tvorby, kontrola, evaluace a participace při realizaci minimálního preventivního programu školy.
2. Koordinace a participace na realizaci aktivit školy zaměřených na prevenci záškoláctví, závislostí, násilí, vandalismu, sexuálního zneužívání, zneužívání sektami, rasismu a xenofobie, prekriminálního a kriminálního chování, rizikových projevů sebepoškozování a dalších projevů rizikového chování.
3. Metodické vedení činnosti pedagogických pracovníků školy v oblasti prevence rizikového chování. Vyhledávání a nastavení vhodné podpory směřující k odstranění rizikového chování.
4. Koordinace vzdělávání pedagogických pracovníků školy v oblasti prevence rizikového chování.
5. Individuální a skupinová práce se žáky a studenty s obtížemi v adaptaci, se sociálně-vztahovými problémy, s rizikovým chováním a problémy, které negativně ovlivňují jejich vzdělávání.
6. Koordinace přípravy a realizace aktivit zaměřených na zapojování multikulturních prvků do vzdělávacího procesu a na integraci žáků/cizinců; prioritou v rámci tohoto procesu je prevence rasizmu, xenofobie a dalších jevů, které souvisejí s přijímáním odlišnosti.
7. Koordinace spolupráce školy s orgány státní správy a samosprávy, které mají v kompetenci problematiku prevence rizikového chování, s metodikem preventivních aktivit v poradně a s poradenskými, terapeutickými, preventivními, krizovými, a dalšími odbornými pracovišti, zařízeními a institucemi, které působí v oblasti prevence rizikového chování.
8. Kontaktování odpovídajícího odborného pracoviště a participace na intervenci a následné péči v případě akutního výskytu rizikového chování.

9. Shromažďování odborných zpráv a informací o žácích v poradenské péči specializovaných poradenských zařízení v rámci prevence rizikového chování v souladu se zákonem o ochraně osobních údajů.
10. Vedení písemných záznamů umožňujících doložit rozsah a obsah činnosti školního metodika prevence, navržená a realizovaná opatření.

Informační činnosti

1. Zajišťování a předávání odborných informací o problematice rizikového chování, o nabídkách programů a projektů, o metodách a formách specifické primární prevence pedagogickým pracovníkům školy.
2. Prezentace výsledků preventivní práce školy, získávání nových odborných informací a zkušeností.
3. Vedení a průběžné aktualizování databáze spolupracovníků školy pro oblast prevence rizikového chování, zejména orgánů státní správy a samosprávy, středisek výchovné péče, poskytovatelů sociálních služeb, zdravotnických zařízení, Policie České republiky, orgánů sociálně-právní ochrany dětí, nestátních organizací působících v oblasti prevence, center krizové intervence a dalších zařízení, institucí a jednotlivých odborníků.
4. Předávání informací a zpráv o realizovaných preventivních programech zákonným zástupcům, pedagogickým pracovníkům školy a školskému poradenskému zařízení.
5. Vedení dokumentace, evidence a administrativa související se standardními činnostmi v souladu se zákonem o ochraně osobních údajů a předávání informací o realizovaných preventivních programech školy pro potřeby zpracování analýz, statistik a krajských plánů prevence.

Poradenské činnosti

1. Vyhledávání a orientační šetření žáků s rizikem či projevy rizikového chování; poskytování poradenských služeb těmto žákům a jejich zákonným zástupcům, případně zajišťování péče odpovídajícího odborného pracoviště ve spolupráci s třídními učiteli.

2. Spolupráce s třídními učiteli při zachycování varovných signálů spojených s možností rozvoje rizikového chování u jednotlivých žáků a tříd a participace na sledování úrovně rizikových faktorů, které jsou významné pro rozvoj rizikového chování ve škole.
3. Příprava podmínek pro integraci žáků se specifickými poruchami chování ve škole a koordinace poskytování poradenských a preventivních služeb těmto žákům školou a specializovanými školskými zařízeními.

Vypracovala: Mgr. Lenka Talábová

Dne: 12. 9. 2022

2 Preventivní program

2.1 Úvod

Tento preventivní program byl vypracován na základě Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (Dokument MŠMT č. j.: 21291/2010-28), Metodického pokynu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (MŠMT č.j.: 21149/2016).

Cílem je vytvořit komplexní dokument, který vymezí postupy a opatření k předcházení rozvoje rizik, které směřují k rizikovým projevům chování jako například: záškoláctví, agrese, šikana, kyberšikana, intolerance, vandalismus, rizikové sporty a rizikové chování v dopravě, prevence úrazů, závislostní chování, užívání všech návykových látek, netolismus, gambling, negativní působení sekt, spektrum poruch příjmu potravy, sexuální rizikové chování.

Snahou naší školy je vychovávat žáky k předcházení a minimalizaci rizikových projevů chování, ke zdravému životnímu stylu, k rozvoji pozitivního sociálního chování a k rozvoji psychosociálních dovedností a zvládnání zátěžových situací osobnosti. Jedná se o prevenci v uvedených oblastech s cílem zabránit výskytu rizikového chování, nebo co nejvíce omezit škody způsobené jejich výskytem mezi žáky.

2.2 Charakteristika školy

Název:	Vyšší odborná škola zdravotnická, Střední zdravotnická škola a Obchodní akademie, Trutnov
Adresa:	Procházkova 303 541 01 Trutnov 1
Typ školy:	Státní
Právní forma:	Příspěvková organizace s právní subjektivitou
Zřizovatel:	Krajský úřad Královéhradeckého kraje Pivovarské náměstí 1245/2 500 03 Hradec Králové
Obchodní akademie	
Studijní obor:	63-41-M/02 Obchodní akademie
Adresa:	Malé náměstí 158 541 01 Trutnov 1
Počet tříd:	8
Počet studentů:	191 (k 2. 9. 2022)

Ředitel školy	
Jméno:	Mgr. Roman Hásek
Telefon:	499 846 370
E-mail:	hasek@szstrutnov.cz

Zástupkyně ředitele školy	
Jméno:	Mgr. Michaela Šilingová
Telefon:	499 599 301
E-mail:	sg@oatrutnov.cz

Výchovný poradce	
Jméno:	Mgr. Lenka Talábová
Telefon:	499 599 310
E-mail:	ta@oatrutnov.cz
Konzultační hodiny:	pondělí od 13.30 do 14.30

Školní metodik prevence	
Jméno:	Mgr. Lenka Talábová
Telefon:	499 599 310
E-mail:	ta@oatrutnov.cz
Konzultační hodiny:	úterý od 13.30 do 14.30

Obchodní akademie Trutnov je příspěvková organizace s právní subjektivitou, jejímž zřizovatelem je Krajský úřad Královéhradeckého kraje. V letošním roce navštěvuje naši školu 191 žáků čtyřletého oboru s maturitou. Na škole působí 23 pedagogických pracovníků a 2 externí pracovníci. Aprobovanost pedagogických pracovníků činí 100%.

Škola se nachází v centru Trutnova. Budova školy se skládá ze 4 poschodí a je využívána pro samotnou výuku i mimoškolní aktivity žáků.

Pro žáky jsou ve škole k dispozici následující prostory: stolní tenis v suterénu, posilovna a bufet v přízemí budovy, knihovna a studovna ve 3. poschodí. Součástí školy je malá tělocvična, která se nazývá Sokolovna. Budova školy nedisponuje jídelnou, ale žáci mohou docházet na obědy do blízkých škol, které jsou vzdálené 5 minut chůze od školy.

Ve škole jsou v současné době vzdělávání intaktní studenti z široké oblasti. Zhruba jedna třetina studentů dojíždí z okolních vesnic a měst. Dále vzděláváme i žáky s vývojovými poruchami učení – dyslexií, dyskalkulií, dysgrafií, dysortografií.

Veškeré aktivity spojené s prevencí rizikového chování podporuje jak vedení školy (organizačně i finančně), tak i pedagogický sbor. Výchovná poradkyně je kvalifikovaný

pedagog se státní zkouškou z výchovného poradenství. Školní metodička prevence dokončila v červnu 2017 studium k výkonu specializovaných činností – prevence sociálně patologických jevů na pedagogické fakultě Univerzity Hradec Králové.

Na škole zatím nebyly zjištěny závažné problémy v chování žáků. I přesto budeme upřednostňovat zdravý životní styl, minimalizaci kázeňských problémů a podporu sportovních a kulturních aktivit u žáků. Primární prevence rizikového chování žáků se zaměří na předcházení rozvoje rizik a jevů, které se projevují jako:

- agrese, šikana, kyberšikana,
- vandalismus, intolerance, antisemitismus, extremismus, rasismus a xenofobie,
- záškoláctví,
- závislosti chování, užívání návykových látek, gambling,
- rizikové sporty, rizikové chování v dopravě,
- poruchy přijímání potravy,
- negativní působení sekt,
- sexuální rizikové chování.

2.3 Východiska pro preventivní program

V rámci prevence rizikového chování se škola zaměřuje na aktivní využití volného času. Program je zaměřen na všechny žáky školy. Zde jsou aktivity školy, které podporují zdravý životní styl, smysluplné využívání a organizování volného času, které vedou

k dodržování určitých společenských pravidel, zdravého rozvoje osobnosti a k odpovědnosti za sebe a své jednání v průběhu celého školního roku:

- lyžařský kurz (bezpečnost a chování při pobytu na horách, společenské hry, utužování kolektivu, zdravý životní styl, rozvoj sebevědomí)
- sportovní kurz (sportovní hry, cyklistika, turistika, dodržování řádu v kolektivu, zdravý životní styl, podpora růstu sebevědomí)
- sportovní den (zdravý životní styl, rozvoj sebevědomí)
- vodácký kurz (bezpečnost a chování při pobytu na vodě, společenské hry, utužování kolektivu, zdravý životní styl)
- adaptační kurzy pro 1. ročníky (seznámení s novým kolektivem, společné činnosti v kolektivu, sounáležitost, učit se solidaritě, ochota pomoci ostatním, práce s emocemi)

- školní ples (pomoc při organizaci plesu a tomboly, samostatnost, rozvoj sebevědomí, řešení problémů a správné rozhodování)
- posilovna a stolní tenis v budově školy (využívání volného času, zdravý životní styl)
- odpolední cvičení pro dívky, basketbal (zdravý životní styl, vhodné trávení volného času)
- učebna VT k dispozici v odpoledních hodinách (vhodné trávení volného času, příprava do školy)
- reprezentace školy v soutěžích v grafických disciplínách (růst sebevědomí, komunikační dovednosti)
- práce ve fiktivní firmě (sounáležitost, komunikační dovednosti, správné plánování, řešení problémů, práce s emocemi, společenské vystupování)
- pravidelná praxe 3. ročníků v podnikatelských subjektech (aktivita, pracovitost, odpovědnost, posilování sebedůvěry, pečlivost)
- účast žáků na dni otevřených dveří OA (společenské vystupování, žáci provádí zájemce o studium na OA a sdělují jim vlastní poznatky a zkušenosti)
- volný přístup do školní knihovny, burza učebnic
- pravidelné návštěvy kulturních programů
- působení vyučujících v jednotlivých předmětech (zahrnuto v ŠVP)

Sportovní, kulturní a odborné činnosti jsou doloženy v příslušných metodických komisích. Škola podporuje a umožňuje i mimoškolní činnosti žáků OA uvolňováním z výuky a speciálními výukovými programy pro aktivní sportovce.

Rodiče jsou pravidelně informováni o dění ve škole, prospěchu a chování studentů na SRPŠ třídními učiteli, výchovným poradcem a prostřednictvím rady školy.

V dnešní době je důležité vést žáky k samostatnému, sebevědomému chování a sebehodnocení, stanovení si reálných dosažitelných cílů, poznávání sama sebe, zvládání stresových situací a řešení problémů bez užívání návykových látek. K dosažení cílů využíváme různé metody aktivního sociálního učení, konzultačních a třídnických hodin, individuálního přístupu k žákům. Realizace probíhá ve spolupráci s rodiči a případně ve spolupráci s příslušnými orgány a institucemi. Snahou je prohlubování vzájemné spolupráce, respektu a komunikace mezi žáky. I nadále budeme věnovat velkou pozornost vytváření přátelského a zdravého klimatu ve škole.

Aktivity školy směřující k realizaci primární prevence:

Systematická výchova ke zdravému životnímu stylu (které je uvedeno v ŠVP).

Uplatňování různých forem a metod působení na žáky i skupiny:

- Vytváření podmínek pro smysluplné trávení volného času, zavádění mimoškolních aktivit.
- Spolupráce s rodiči a osvětová činnost.
- Systematické vzdělávání pedagogických pracovníků.
- Vytváření dobrého vztahu mezi žáky, řešení problémových situací.
- Průběžné sledování klimatu školy, jednotlivých třídních kolektivů, mapování rizikového chování, vyhledávání a včasné zákroky.
- Poskytování poradenských služeb a zajištění poradenských služeb v pedagogicko-psychologických poradnách.

Vztah učitel – žák

Snahou je vytvořit vzájemnou důvěru mezi učitelem a žákem. Žák ví, že se může na učitele obrátit a bude respektován jeho názor, jeho potřeby. Zároveň je nutné, aby žák respektoval osobnost učitele a uvědomoval si své povinnosti, sám pomáhal s řešením. Slušnost na obou stranách je první předpoklad úspěchu. Učitel se zajímá o žáka, podněcuje dialog. Učitel získává důvěru žáka i prostřednictvím budování vztahu s rodinou a sociálním prostředím žáka. Při řešení problémů je učitel otevřen komunikaci s žákem, s rodičem, ostatními pedagogy, výchovnou poradkyní a vedením školy. Na základě dosažení dohody o společenských cílech a postupech dochází k celkové a jednotné podpoře žáka.

Pedagogická diagnostika

Učitel věnuje pozornost žákům, registruje signály o možném problému žáka a hledá příčiny a vhodné formy nápravy. Pokud je potřeba, spolupracuje s rodiči, výchovným poradcem, který se zapojí do diagnostického a terapeutického procesu. Případně je využíváno dalších odborných institucí (PPP, SVP, sociální odbor).

Hodnocení, sebehodnocení, zpětná vazba

Žáci dostávají komplexní zpětnou vazbu od učitele. Jsou informováni o svém pokroku i nedostacích. Je oceňováno úsilí žáka a míra jeho pokroku bez srovnávání s výkonem ostatních. Je podporován jeho individuální talent a zájem. Cílem je

vybudovat u žáků důvěru v sebe sama, ve vlastní síly a vytvářet tak pozitivní vztah k okolnímu světu.

2.4 Cíle preventivního programu

Preventivní program je zaměřen na všechny žáky školy. Cílem je vedení a výchova žáků ke zdravému životnímu stylu, zvýšení odolnosti žáků vůči rizikovému chování, učít se solidaritě a ochotě pomoci ostatním. Rozvíjet sebevědomí našich žáků, naučit je pracovat s emocemi, zvládat problémové situace a správně se rozhodovat, najít smysl života, vhodně plánovat a vyhodnocovat.

Dlouhodobé cíle:

- Sociální kompetence:
 - Rozvíjet sociální dovednosti
 - Vyjadřovat se a vystupovat v souladu se zásadami kultury projevu a chování
 - Reagovat adekvátně na hodnocení svého vystupování a způsobu jednání
 - Podpora sebeúcty k sobě samému i k ostatním
 - Přijímat hodnocení výsledků svého jednání od jiných lidí, přijímat radu i kritiku

- Komunikační dovednosti:
 - Formulovat své myšlenky srozumitelně a souvisle
 - Účastnit se aktivně diskusí
 - Formulovat a obhajovat své názory a postoje
 - Navrhnout způsob řešení problému a zdůvodnit jej
 - Vyhodnotit a ověřit správnost zvoleného postupu
 - Uplatňovat při řešení problémů různé metody myšlení
 - Vyjadřovat se přiměřeně účelu jednání a komunikační situaci a vhodně se prezentovat

- Mít odpovědný vztah ke svému zdraví, pečovat o svůj fyzický i duševní rozvoj, být si vědomi důsledků nezdravého životního stylu a závislostí.

- Adaptovat se na měnící se životní a pracovní podmínky a podle svých schopností a možností je pozitivně ovlivňovat.
- Pracovat v týmu a podílet se na realizaci společných pracovních a jiných činností, přijímat a odpovědně plnit svěřené úkoly, podněcovat práci týmu vlastními návrhy na zlepšení práce a řešení úkolů, nezaujatě zvažovat návrhy druhých.
- Přispívat k vytváření vstřícných mezilidských vztahů a k předcházení osobním konfliktům, nepodléhat předsudkům a stereotypům v přístupu k druhým.
- Posuzovat reálně své fyzické a duševní možnosti, stanovovat si cíle a priority podle svých osobních schopností, zájmové a pracovní orientace a životních podmínek.

Krátkodobé cíle

- Zlepšování informovanosti žáků, pedagogických pracovníků, rodičů v oblasti prevence sociálně patologických jevů.
- Vytvářet kvalitní mezilidské vztahy a dobré klima školy.
- Vytvářet společně dohody a pravidla.
- Provádět nácvik sociálních a komunikačních dovedností pro zvládnání a prevenci sociálně patologických jevů.
- Podpora a organizace volnočasových aktivit.
- Provádění monitoringu – všimnout si žáků, pedagogických pracovníků.
- Zlepšit komunikaci s rodiči.

2.5 Vymezení cílové populace

Preventivní program je zaměřen na všechny žáky školy, jak intaktní, tak i žáky s některými typy specifických vývojových poruch chování.

Pedagogičtí pracovníci jsou v srpnu seznámeni s preventivním programem, upozorněni na některé informační zdroje. Vzdělávací aktivity jsou směřovány především k pracovníkům, kteří zajišťují činnost školního poradenského pracoviště – výchovný poradce, metodik prevence. Další vzdělávací aktivity probíhají podle zájmů pracovníků.

Koordinace preventivních aktivit

Školní metodik prevence a výchovná poradkyně

- Zajišťují spolupráci:
 - o mezi pedagogickými pracovníky a třídními učiteli
 - o mezi učiteli a rodiči
 - o s Pedagogicko-psychologickou poradnou v Trutnově
 - o mezi školou a kulturním střediskem UFFO
 - o s Policií ČR
 - o s neziskovou organizací RIAPS
 - o s ostatními organizacemi v regionu zabývajícími se primární prevencí
 - o s ostatními středními a základními školami v regionu

- Informují pedagogické pracovníky o metodických materiálech v dané problematice a metodicky je vedou.
- Seznamují pedagogy s metodickými materiály k dané problematice.
- Spolupracují v oblasti prevence sociálně patologických jevů.
- Koordinují své plány práce.
- Podílí se na organizaci soutěží.
- Koordinují volnočasové aktivity.

2.6 Vlastní preventivní aktivity a časový harmonogram

Klíčové oblasti

- Oblast zdravého životního stylu – výchova ke zdraví, osobní a duševní hygiena, podmínky pro správnou životosprávu, volný čas.
- Oblast společenskovední – proces socializace jedince, vzájemná interakce, společenské prostředí.
- Oblast sociálně právní – právní vědomí žáka.
- Oblast přírodovědní – anatomie člověka, fyziologie, biologické účinky drog, chemické aspekty drog.

Přechod ze základní školy na střední školu přináší řadu změn a z nich vyplývající zátěžové situace:

- Změna třídního kolektivu.
- Zvýšené množství objemu učiva.
- Zvýšené nároky na studenty.
- Dojíždění do místa školy.

Důležité je:

- Zvyšování zdravého sebevědomí žáků.
- Vnímání osobnostních odlišností.
- Nácvič vzájemné úcty, sebeúcty a důvěry.
- Rozvoj schopností komunikačních – vést diskuse, řešit problémy.
- Umění vyjádřit svůj názor.
- Komplexní a systematická informovanost o škodlivosti některých látek.
- Vysvětlení základních sociálně patologických jevů.
- Upevňování kolektivních vztahů a vytváření zdravého klimatu ve škole.
- Zvládání náročných fyzických i duševních situací.
- Orientace v právní odpovědnosti za svoje činy a porušení zákonů.

Ročník	Předmět	Téma
1.	Základy společenských věd	<p><u>Člověk jako jedinec</u> – sebepoznání, objektivní sebehodnocení žáků, systém osobních hodnot, zvládání konfliktů a kooperace</p> <p><u>Člověk a společnost</u> – rodina a její význam, minority a majority ve společnosti, multikulturní soužití, sociální nerovnost v současné společnosti, volný čas, problémy volného času, náročné životní situace, psychohygienu</p> <p><u>Člověk a stát</u> – politický pluralismus, terorismus, multikulturní soužití</p> <p><u>Člověk v mezinárodním prostředí</u> –</p>

		evropská integrace, významné globální problémy lidstva
	Základy přírodních věd	<u>Základy biologie</u> – zdraví a nemoc, zásady zdravé výživy <u>Ekologie</u> – globální problémy lidstva <u>Člověk a životní prostředí</u> – dopady činností člověka na životní prostředí, ochrana obyvatelstva za mimořádných událostí
	Hospodářský zeměpis	<u>Socioekonomická charakteristika světa</u> – politická mapa světa <u>Globální problémy lidstva</u>
2.	Základy společenských věd, mediální výchova	<u>Řešení problémových situací, komunikační dovednosti</u> – vytváření pravidel skupiny, komunikace citů, řešení konfliktů a krizových situací
	Tělesná výchova	<u>Teoretické poznatky</u> – hygiena a bezpečnost při pohybových činnostech, aktivní zdraví
	Informační technologie	<u>Ochrana a zabezpečení dat</u> – nebezpečí z Internetu <u>Počítač na naše zdraví</u> – psychologická a sociální rizika práce s počítačem
3.	Základy společenských věd	<u>Člověk a svět</u> – etika a její vzrůstající význam, etika v různých kulturách, profesní etika, etické kodexy, sekty,
	Tělesná výchova	<u>Teoretické poznatky</u> – fair play jednání, ochrana obyvatelstva při havárii s únikem nebezpečných látek
4.	Tělesná výchova	<u>Teoretické poznatky</u> – oblast zdraví a pohybu, význam pohybu pro zdraví, relaxace
	Právo	<u>Člověk jako občan</u> – lidská práva, jejich

		obhajování a možné zneužívání, práva dětí Člověk a právo – právo a spravedlnost, právní řád, rodinné právo, trestní právo, trestní odpovědnost
	Společenský a obchodní styk	<u>Poznávání lidí a jednání s nimi</u> – řeč těla, asertivita, reakce na kritiku, zvládání konfliktů

V oblasti prevence rizikového chování spolupracujeme především s těmito organizacemi:

- PPP Trutnov,
- Policie ČR,
- RIAPS,
- Hasiči ČR,
- Záchraná služba ČR.

Cílem této spolupráce je předejít nežádoucím jevům rizikového chování. Dále podporovat zdravý životní styl nejen po dobu realizace programu, ale i v budoucnosti. Tento program má být komplexní, systematický, dlouhodobý a srozumitelný. Cílem je vytvořit bezpečné klima jak třídy, tak i školy a vytváření pocitu bezpečí u každého žáka. Pracujeme na otevřené komunikaci a uvědomování si svých hodnoty, důstojnosti a respektu. Snahou je, aby si zároveň žáci sami uvědomovali nebezpečí, která se skrývají za jednotlivými projevy rizikového chování.

S kolegy jsme vytvořili systematický plán:

1. Dlouhodobé aktivity všeobecné primární prevence pro 1. až 4. ročníky v rozsahu od 3 do 7 vyučovacích hodin podle ročníku na tato témata: kyberšikana, trestní odpovědnost, sexuální zneužívání, drogy, domácí násilí, prosociální chování, gambling. Tyto aktivity probíhají především ve spolupráci s Pedagogicko-psychologickou poradnou, RIAPSem v Trutnově, Policií ČR.
2. Program jednorázových akcí primární prevence formou přednášek, besed a workshopů pro 1. a 2. ročníky – první pomoc v rozsahu 3 vyučovacích hodin,

adaptační kurz – celé dva dny, pro 2. ročníky – etická výchova - prosociálnost – celý den.

3. Program jednorázových akcí primární prevence formou exkurze v zařízení RIAPS (Regionální institut ambulantních psychosociálních služeb) pro
1. ročníky v rozsahu 2 vyučovacích hodin, dále na Úřadu práce Trutnov pro
2. a 4. ročníky v rozsahu 2 vyučovacích hodin a Okresního soudu pro 4. ročníky
v rozsahu 2 vyučovacích hodin.

Nedílnou součástí preventivního programu jsou jednorázové akce, které probíhají během školního roku. Tyto jednorázové akce jsou uvedeny na následující straně.

Přehled odborných akcí, besed, přednášek ve školním roce 2022/2023:

1. ročník

1. pol.:

- Psychologie učení a adaptace v podmínkách střední školy – ZSV (Ju)
- Adaptační kurz – 1. A - 12. -13. září – SVČ Bokouš (Ju), 1. B - 7. - 9. září – Dolní Kalná (Bu)
- Shelter – RIAPS (1 vyučovací hodina, ZSV – Ju) 22. září
- Drogy a nikotinové sáčky – nrap. Vincenc – Policie ČR (1 vyučovací hodina)
- Domácí násilí

2. pol:

- První pomoc – Eva Tůmová – leden - únor (2 x 2 vyučovací hodiny)
- Kampaň Vlajka pro Tibet – 10. 3.
- Summer camp – multikulturalita – Ing. Dušek - duben (1 vyučovací hodina)
- Virtuální svět a trestní odpovědnost – nrap. Vincenc – Policie ČR - duben (1 vyučovací hodina)

2. ročník

1. pol.:

- Projekt – etická výchova - prosociální chování – září (celý den)
- Drogy a nikotinové sáčky – nrap. Vincenc – Policie ČR (1 vyučovací hodina)
- Zdravé sebevědomí
- Migrace v ČR

2. pol.:

- První pomoc – Eva Tůmová – leden - únor (2 x 2 vyučovací hodiny)
- Virtuální svět a trestní odpovědnost – nrap. Vincenc – Policie ČR (2 x 1 hodina)
- Domácí násilí

3. ročník

1. pol.:

- Veletrh pomaturitního a celoživotního vzdělávání Gaudeamus Brno - 2. listopadu
- Sebeobrana – Tomáš Souček

2. pol.:

- Virtuální svět a trestní odpovědnost – nprap. Vincenc – Policie ČR - leden (2 x 1 hodina)
- Gambling – Pokorný – červen (1 hodina)

4. ročník

1. pol.:

- Veletrh pomaturitního a celoživotního vzdělávání Gaudeamus Brno – 2. listopadu
- Týden vzdělávání dospělých – individuálně
- Sebeobrana – Tomáš Souček

2. pol.:

- Virtuální svět a trestní odpovědnost – nprap. Vincenc – Policie ČR – březen (2x 1 hodina)
- Práva a povinnosti uchazečů o zaměstnání, poradenská činnost při hledání zaměstnání – Úřad práce Trutnov - duben (2 x 2 hodiny)

2.7 Spolupráce s rodiči

Spolupráce s rodiči probíhá prostřednictvím individuálních konzultací všech pedagogických pracovníků. Žáci i rodiče jsou seznámeni s konzultačními hodinami všech učitelů, zároveň v závažných případech je možnost se obrátit na pedagoga okamžitě. Dále se koná pravidelně dvakrát do roka schůzka rodičů.

Na webových stránkách školy je vyčleněna sekce pouze pro rodiče, aby byli průběžně informováni o všech důležitých událostech a změnách.

Nedílnou součástí spolupráce je možnost navštívit školu i výuku během Dne otevřených dveří.

2.8 Metody práce

Hromadná (frontální) metoda – jedná se o akce, kdy dominantní postavení má učitel, lektor, pracovník pedagogicko-psychologické porady, ředitel školy. Snahou je osvojení

si co nejširší spektrum poznatků. Besedy jsou doplněny předváděním, prezentací, tabulkami.

Skupinová (kooperativní) metoda – žáci pracují ve skupinách. Úkoly jsou řešeny ve spolupráci žáků mezi sebou, probíhá i komunikace s učitelem, lektorem. Žáci si vzájemně pomáhají, diskutují nad problémem a hodnotí navzájem svou práci. Tato metoda pomáhá uvědomovat si svou dílčí zodpovědnost za skupinový projekt.

Samostatná práce a individualizovaná metoda – žáci získávají poznatky vlastním úsilím, nezávisle na cizím vedení. Zde se vychází z individuálních potřeb žáků a v tomto případě se diferencují cíle i postupy v každém jednotlivém případě.

2.9 Kontakty

Důležité kontakty:

**Pedagogicko-psychologická poradna a Speciálně pedagogické centrum
Královéhradeckého kraje – pracoviště Trutnov**

(školské poradenské zařízení pro děti a dospívající)

Pedagogicko-psychologická poradna

Horská 5, 541 01 Trutnov

Kontakt: 605 448 327, 499 813 080, info@ppptrutnov.cz, www.ppptrutnov.cz

Speciálně pedagogické centrum

Lesnická 8 , 541 01 Trutnov

Kontakt: 731 582 421, spc.tr@centrum.cz

Městská Policie Trutnov

Slovanské náměstí 165, 541 01 Trutnov

Mgr. Jan Bábik, koordinátor prevence kriminality

Kontakt: 735 762 817, 499 803 296, babik@trutnov.cz

Policie ČR, územní odbor Trutnov

Roty Nazdar 497, 541 01 Trutnov

nprap. Lukáš Vincenc, preventista, tiskový mluvčí

Kontakt: 725 885 985, 974 539 207, krph.tisk.tu@pcr.cz

Úřad práce Trutnov

Horská 5, 541 01 Trutnov

Bc. Petra Hašková, *vedoucí oddělení poradenství a dalšího vzdělávání*

Kontakt: 950 168 450, petra.haskova@tu.mpsv.cz

Regionální Institut ambulantních psychosociálních služeb Trutnov

Procházková 818, 541 01 Trutnov

www.riaps.cz

Shelter nízkoprahové zařízení pro děti a mládež

Kontakt: 731 441 268, shelter@riaps.cz

Kontaktní centrum

Kontakt: 731 441 267

Manželská a rodinná poradna

Kontakt: 731 441 264, poradna@riaps.cz, riaps@riaps.cz

Středisko výchovné péče Varianta

Mládežnická 536, 541 02 Trutnov

Kontakt: 731 389 631, svp.varianta@seznam.cz, www.svpvarianta.cz

Probační a mediační služba ČR, středisko TRUTNOV

Horská 5, 541 01 Trutnov

Mgr. Kateřina Veselá

Kontakt: 778 496 815, kvesela@pms.justice.com

Studijní centrum BASIC

Hradební 12, 541 01 Trutnov

Kontakt: 602 146 882, trutnov@basic.cz, www.basic.cz

Kliničtí psychologové - TRUTNOV:

PhDr. Lenka Hüblová, klinický psycholog a dětský psycholog

Na Struže 30, 541 01 Trutnov

Kontakt: 499 816 696, hublova.lenka@gmail.com

Mgr. Klára Borůvková, klinický psycholog a dětský psycholog

Na Struže 30, 541 01 Trutnov

Kontakt: 603 814 396

PhDr. Eva Jirásková, klinický psycholog

U Nemocnice 83/5, 541 01 Trutnov

Kontakt: 499 812 445

Mgr. Jana Cozlová, klinický psycholog

Na Struže 30, 541 01 Trutnov,

Kontakt: 602 119 926

Mgr. Eva Čapková, klinický psycholog

U Nemocnice 3/85, 541 01 Trutnov, Kontakt: 499 812 445

Užitečné odkazy:

www.reknidrogamne.cz

www.kourenistop.cz

www.stop-koureni.cz

www.nekuraci.cz

www.stopdrinkingadvice.org

www.kybersikana.eu

www.anabell.cz

www.linkabezpeci.cz

www.modralinka.cz

www.drogy-info.cz

www.e-nebezpeci.cz

www.prevence-info.cz/

linkaztracenedite.cz

www.nekuratka.cz

www.minimalizacesikany.cz

www.iporadna.cz

www.dkc.cz

www.spondea.cz

www.sikana.org

www.donalinka.cz

2.10 Krizový plán

Při výskytu rizikového chování vycházíme z Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních MŠMT ČR č.j.: 21291/2010-28. Zde jsou uvedeny informace k rizikovému chování, které se může vyskytnout na naší škole:

- a) Návykové látky
- b) Poruchy příjmu potravy
- c) Alkohol
- d) Školní šikanování
- e) Vandalismus
- f) Záškoláctví
- g) Tabák

2.10.1 Návykové látky

Zakázána je výroba, distribuce, přechovávání, šíření i propagace omamných a psychotropních látek, a to bez ohledu na věk žáka a prostředí, ve kterém by k tomu docházelo. Zakázáno je rovněž navádění k užívání těchto látek.

Konzumace návykové látky ve škole

1. V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci návykové látky, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.
2. Návykovou látku je třeba žákovi odebrat za přítomnosti další osoby a s použitím ochranných pomůcek a zajistit ji, aby žák nemohl v konzumaci pokračovat. Sepíše se stručný záznam s vyjádřením žáka, včetně toho, zda byl proveden orientační test na návykové látky, případně další vyšetření.
3. Podle závažnosti momentálního stavu žáka pedagogický pracovník posoudí, jestli mu nehrozí nějaké nebezpečí.
4. V případě ohrožení zdraví a života žáka, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci a Policii ČR, pokud ji nevolala již dříve.
5. Jestliže nehrozí žákovi akutní nebezpečí, postupuje se podle školního řádu. Především se ihned zajistí vyjádření žáka a vyrozumí ředitele školy

6. V případě, že žák není schopen pokračovat ve vyučování, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce nezletilého žáka, popř. rodiče nebo jinou blízkou osobu zletilého studenta, a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole. Vyrozumění škola učiní i v případě, kdy žák způsobilý k pobytu ve škole je.
7. Jestliže není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany a vyčká jeho pokynů.
8. Zákonnému zástupci ohlásí škola skutečnost, že nezletilý žák konzumoval návykovou látku ve škole i v případě, kdy je žák schopen výuky. Zákonný zástupce má právo se písemně vyjádřit k této skutečnosti a postupu školy.
9. Současně splní oznamovací povinnost k orgánu sociálně-právní ochrany dítěte.
10. V případě uživatelova zájmu nebo zájmu jeho zákonných zástupců, poskytne škola informace o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace.
11. Z konzumace návykové látky škola vyvodí opatření stanové školním řádem. Nutné je rozlišovat distributora od uživatele. Uživatel je rizikový pouze sobě, distributor může ohrozit i okolí. Distribuce je trestným činem, užívání návykové látky je porušením školního řádu.
12. Prokázané navádění jiných žáků k užívání návykových látek je považováno rovněž za rizikové a protiprávní chování.
13. V případě podezření na intoxikaci žáka může v určitých případech pedagogický pracovník provést orientační test na přítomnost návykové látky. V případě pochybnosti pedagogický pracovník oprávnění k orientačnímu vyšetření nevyužije.
14. Při důvodném podezření může pedagogický pracovník orientační test provést pouze na základně předem získaného souhlasu zákonného zástupce nezletilého žáka nebo souhlasu zletilého žáka s orientačním testováním žáka na přítomnost návykové látky. Pokud je výsledek testu pozitivní posupuje pedagogický pracovník obdobným postupem jako je uvedeno od bodu 3. Test s pozitivním výsledkem plně hradí rodič nebo zákonný zástupce – pokud s tím souhlasil v písemném souhlasu s testováním.
15. Podobný postup zvolí pedagogický pracovník i v případě příchodu žáka do školy pod vlivem návykové látky (nelze prokázat intoxikace ve škole).

Distribuce návykové látky ve škole

Distribuce návykové látky je v České republice považována za protiprávní jednání. Přechovávání je také vždy protiprávním jednáním. Množství, které u sebe zadrženy má, je rozhodující pro to, aby toto jednání bylo klasifikováno blíže jako přestupek nebo trestný čin.

1. Při důvodném podezření, že došlo ve škole k distribuci návykové látky, musí o této skutečnosti škola vždy vyrozumět místně příslušné oddělení Policie ČR, protože se jedná o podezření spáchání trestného činu.
2. Jestliže se tohoto jednání dopustila osoba mladší 18 let nebo bylo namířeno proti osobě mladší 18 let, vyrozumí škola také zákonného zástupce a orgán sociálně-právní ochrany.
3. Pokud škola zajistí nějakou látku, pracovníci školy postupují způsobem popsaným níže.

Nález návykové látky ve škole

- A. Nález látky v prostorách školy, kterou považují za omamnou nebo psychotropní:
1. Látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
 2. O nález ihned uvědomí vedení školy spolu s písemným záznamem.
 3. O nález vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky.
 4. V případě časové překážky na straně Policie ČR – látku vložit do obálky, napsat datum, čas a místo nález. Obálku přelepit, přelep opatřit razítkem školy a svým podpisem a uschovat do školního trezoru. Zajištěnou látku následně předat Policii ČR.
- B. Zadržení žáka s látkou, kterou považují za omamnou nebo psychotropní:
1. Látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
 2. O nález ihned uvědomí vedení školy.
 3. O nález sepiší stručný záznam s vyjádřením žáka, u kterého byla látka nalezena, datum, místo a čas nález a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byla látka nalezena. V případě odmítnutí podepsání, uvede pracovník tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomen ředitel školy nebo jeho zástupce.
 4. O nález vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky. Informuje zákonného zástupce nezletilého žáka.

5. V případě intoxikace, předají látku zajištěnou výše uvedeným postupem, přivolanému lékaři. Další postup nutný k identifikaci látky pak zajistí Policie ČR.
- C. Při důvodném podezření, že některý žák má návykovou látku u sebe:
1. Řešení této situace spadá do kompetence Policie ČR.
 2. Bezodkladně vyrozumí Policii ČR, zkonzultují s ní další postup a informují zákonného zástupce nezletilého žáka.
 3. Žáka je potřeba mít do příjezdu Policie ČR izolovaného od ostatních žáků, ale zásadně pod dohledem. Neprovádíme osobní prohlídku nebo prohlídku jeho věcí.

2.10.2 Poruchy příjmu potravy

Vývoj poruchy může souviset se skrytou patologií rodiny, proto součástí léčebné péče je i psychoterapeutická pomoc. Všeobecná prevence se zabývá výchovou k přiměřenosti a umírněnosti v postojích, důraz na nebezpečí jednostranných nebo extrémních postojů ve výživě, životním stylu, ve sportu.

1. Vyrozumíme zákonné zástupce dítěte, nebo pediatra, když dítě výrazně zhubne, opakovaně bylo přistiženo, že zvrací (stačí informace od vrstevníků), sebepoškozuje se.

2.10.3 Alkohol

Konzumace alkoholu ve škole

1. V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci alkoholu, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.
2. Alkohol je třeba žákovi odebrat, zajistit, aby žák nemohl v konzumaci pokračovat. Sepíše se stručný záznam s vyjádřením žáka, včetně toho, zda byl proveden orientační test na alkohol, případně další vyšetření.
3. Podle závažnosti momentálního stavu žáka pedagogický pracovník posoudí, jestli mu nehrozí nějaké nebezpečí.
4. V případě ohrožení zdraví a života žáka, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci.

5. Jestliže nehrozí žákovi akutní nebezpečí, postupuje se podle školního řádu. Především ihned zajistí vyjádření žáka a vyrozumí ředitele školy
6. V případě, že žák není schopen pokračovat ve vyučování, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce nezletilého žáka, popř. rodiče nebo jinou blízkou osobu zletilého studenta, a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole. Vyrozumění škola učiní i v případě, kdy žák způsobilý k pobytu ve škole je.
7. Jestliže není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany a vyčká jeho pokynů.
8. Zákonnému zástupci ohlásí škola skutečnost, že nezletilý žák konzumoval alkohol ve škole i v případě, kdy je žák schopen výuky. Zákonný zástupce má právo se písemně vyjádřit k této skutečnosti a postupu školy.
9. V případě žákova zájmu nebo zájmu jeho zákonných zástupců, poskytne škola informace o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace.
10. Z konzumace alkoholu škola vyvodí opatření stanové školním řádem.
11. Prokázané navádění jiných žáků k požití alkoholu je považováno rovněž za rizikové a protiprávní chování.
12. V případě podezření na intoxikaci žáka může v určitých případech pedagogický pracovník provést orientační test na přítomnost alkoholu. V případě pochybnosti pedagogický pracovník oprávnění k orientačnímu vyšetření nevyužije.
13. Při důvodném podezření může pedagogický pracovník orientační test provést pouze na základně předem získaného souhlasu zákonného zástupce nezletilého žáka nebo souhlasu zletilého žáka s orientačním testováním žáka na přítomnost alkoholu. Pokud je výsledek testu pozitivní posupuje pedagogický pracovník obdobným postupem jako je uvedeno od bodu 3. Test s pozitivním výsledkem plně hradí rodič nebo zákonný zástupce – pokud s tím souhlasil v písemném souhlasu s testováním.

Nález alkoholu ve škole

- A. Nález alkoholu v prostorách školy:
 1. Tekutinu nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
 2. O nález ihned uvědomí vedení školy.
 3. O nález se vypracuje záznam o události.
 4. Tekutinu uloží u vedení školy pro případ usvědčujícího důkazu.

B. Zadržení žáka s alkoholem:

1. Tekutinu nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
2. O nálezů ihned uvědomí vedení školy.
3. O nálezů sepíší stručný záznam s vyjádřením žáka, u kterého byla látka nalezena, datum, místo a čas nálezů a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byla látka nalezena. V případě odmítnutí podepsání, uvede pracovník tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomen ředitel školy nebo jeho zástupce. Zápis záznamu založí školní metodik prevence do své agendy.
4. O nálezů vyrozumí zákonného zástupce žáka. V případě opakovaného nálezů i orgán sociálně právní ochrany dítěte.

2.10.4 Školní šikanování

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašit jiného žáka, případně skupinu žáků. Jedná se o cílené a opakované užití fyzických a psychických útoků. Fyzické útoky zahrnují bití, vydírání, loupeže, poškozování věcí, tak i slovní nadávky, pomluvy, vyhrožování či ponižování.

Kroky k účinné a bezpečné léčbě šikany:

1. Diferenciální diagnostika
 - Při zhodnocení projevů násilí vždy posoudit, zda jsou přítomny znaky šikanování: záměrnost, opakování, samoúčelnost agrese a nepoměr sil.
 - Odlišit šikanování od čtyř typů škádlení – přátelské, divoké, neobratné a agresivní škádlení.
 - Pro první nástřel nám pomůže znalost deseti hraničních kamenů mezi šikanováním a škádlením a vnější definice těchto fenoménů. Vše je popsáno v Příloze 1. (Kolář, 2011)
2. Vnitřní diagnostika
 - Zaměření se na dvě základní kritéria – posouzení šikany ze tří praktických pohledů a určení formy šikany.
 - Je potřeba zkoumat tento fenomén ze tří praktických pohledů – jako nemocné chování, závislost a poruchu vztahů ve skupině.
 - Mapování šikany jako nemocného chování – konkrétní vnější projevy šikanování mají význam pro léčbu.

- Mapování šikany jako poruchy vztahů – hrubé odhadnutí, zda jde o počáteční nebo pokročilé stadium chování. Zkrácený popis stádií šikanování – příloha. Je-li to možné, stanovíme konkrétní stadium.
 - Mapování šikany jako závislosti – posouzení vzájemné vazby mezi agresory a oběťmi. V případě přítomnosti závislosti odhadujeme její intenzitu.
 - Určení formy šikany – rozlišujeme šest skupin elementárních podob podle typu agrese (sem patří i specifická forma psychické šikany – kyberšikana), věku, typu školy, genderu, způsobu řízení školy a specifických vzdělávacích potřeb aktérů šikanování.
3. Určení typu scénáře pro základní směr léčby (co zvládne škola sama a kdy potřebuje pomoc zvenku)
- Základním kritériem je zjištění, zda se jedná o počáteční šikanu nebo pokročilou. Příloha 3 obsahuje zkrácené popisy stádií šikany. (Kolář, 2011)
 - Rozhodneme se, zda se jedná o běžnou či komplikovanou formu šikany. Do komplikovaných forem šikany zařadíme především neobvyklé formy šikany. Patří do nich šikany krajně ohrožující bezpečí pedagoga a život oběti.
 - Po vyhodnocení stádia a formy šikany můžeme využít jednu ze dvou typů řešení – první pomoc nebo celkovou léčbu, tak získáváme šest skupin scénářů. Ty nám ukazují základní směr řešení a nastavují hranici, zda konkrétní případ může škola řešit sama nebo potřebuje spolupracovat s odborníky.
- Schéma 1: Základní scénář pro počáteční šikanu s běžnou formou:
 1. Odhad závažnosti onemocnění skupiny a stanovení formy šikany.
 2. Rozhovor s informátory a oběťmi.
 3. Nalezení vhodných svědků.
 4. Individuální rozhovory se svědky.
 5. Ochrana oběti.
 6. Předběžná diagnóza a volba ze dvou typů rozhovoru
 - a) Rozhovor s oběťmi a rozhovor s agresory (směřování k metodě usmíření)
 - b) Rozhovor s agresory (směřování k metodě vnějšího nátlaku)
 7. Realizace vhodné metody
 - a) Metoda usmíření
 - b) Metoda vnějšího nátlaku (výchovný pohovor nebo výchovná komise)

8. Třídní hodina
 - a) Efekt metody usmíření
 - b) Oznámení potrestání agresorů
9. Rozhovor s rodiči oběti
10. Třídní schůzka
11. Práce s celou třídou

- Schéma 2: Základní krizový scénář pro výbuch skupinového násilí:

První (alarmující) kroky pomoci

1. Zvládnutí vlastního šoku – bleskový odhad závažnosti a formy šikany
2. Bezprostřední záchrana oběti, zastavení skupinového násilí

Příprava podmínek pro vyšetřování

3. Zalarmování pedagogů na poschodí a informování vedení školy
4. Zabránění domluvě na křivé výpovědi
5. Pokračující pomoc oběti (přivolání lékaře)
6. Oznámení na policii, paralelně - navázání kontaktu se specialistou na šikanování, informace rodičům

Vyšetřování

7. Rozhovor s obětí a informátory
8. Nalezení nejslabších článků nespolupracujících svědků
9. Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky
10. Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi agresory

Léčba

11. Metoda vnějšího nátlaku a změna konstelace skupiny

2.10.5 Vandalismus

Jedná se o významné útoky na věci, které mají za následek jejich úplné zničení nebo významné poškození.

1. Stanovení podmínek zacházení se školním majetkem ve školním řádu a to včetně sankcí.
2. Náhradu úmyslně způsobené škody důsledně vymáhat. U nezletilého po jejich zákonném zástupci.

3. Jestliže žák nejeví ochotu k nápravě, případně je škoda takového rozsahu, že věc nelze svépomocně opravit, vyrozumíme zákonného zástupce žáka a dohodne s nimi způsob náhradu škody.
 4. Jestliže se jedná o škodu většího rozsahu a ten, kdo ji způsobil není ochotný škodu nahradit, vyrozumíme Policii ČR a oznámíme podezření na spáchání přestupku proti majetku, případně trestného činu majetkové povahy.
 5. O způsobené škodě provedeme záznam – kdo, co, kdy, kde, jak, proč, čím atd.
 6. Snahou by mělo být se dobrat příčiny takového jednání a s ní následně pracovat.
- Rodičům hlásíme škodu, jestliže žák věc poškodil úmyslně a nejeví žádnou snahu o nápravu.

2.10.6 Záškoláctví

Dobu a způsob uvolnění žáka ze školního vyučování je stanoveno ve školním řádu. V případě podezření z nevěrohodnosti dokladu potvrzujícího důvod nepřítomnosti žáka, se může ředitel školy v dané věci obrátit na zákonného zástupce nezletilého žáka, nebo požádat o spolupráci věcně příslušný správní orgán

1. Nepřítomnost nezletilého žáka ve škole omlouvá zákonný zástupce žáka. Zletilý žák omlouvá svou nepřítomnost sám.
2. Škola může požadovat doložení nepřítomnosti žáka z důvodu nemoci ošetřujícím lékařem žáka, a to pouze jako součást omluvenky vystavené zákonným zástupcem nezletilého žáka, nebo omluvenky vystavené zletilým žákem, a to pouze v případě, že nepřítomnost žáka ve škole přesáhne tři dny školního vyučování.
3. O neomluvené i zvýšené omluvené nepřítomnosti informuje třídní učitel výchovného poradce.
4. Neomluvenou nepřítomnost do součtu 10 vyučovacích hodin řeší se zákonným zástupcem žáka formou pohovoru. Sepíše se zápis z pohovoru.
5. Při počtu neomluvených hodin nad 10 hodin svolává ředitel školy školní výchovnou komisi. Pozvání zákonných zástupců na jednání se provádí doporučeným dopisem. Provede se zápis. Školní výchovné komise se účastní

ředitel školy, zákonný zástupce, třídní učitel, výchovný poradce, zástupce orgánu sociálně-správní ochrany dětí, školní metodik prevence, popř. další odborníci.

6. V případě, že neomluvená absence přesáhne 25 hodin, ředitel školy zašle bezodkladně oznámení o pokračujícím záškoláctví orgánu sociálně-právní ochrany dětí.

2.10.7 Tabák

1. V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci tabákových výrobků nebo elektronické cigarety v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.
2. Tabákový výrobek nebo elektronická cigareta je třeba odebrat a zajistit, aby nemohl žák v konzumaci pokračovat.
3. O události se sepiše stručný záznam s vyjádřením žáka, který založí školní metodik prevence do své agendy.
4. V případě porušení zákazu kouření je informován zákonný zástupce nezletilého žáka.
5. Podle školního řádu se vyvodí opatření.

2.11 Závěr

Tento preventivní program je otevřeným dokumentem, se kterým se pracuje po celý školní rok. Na tvorbě programu se podílí nejen metodička prevence, ale i vedení školy a celý pedagogický sbor.

Cílem je vedení a výchova našich žáků ke zdravému životnímu stylu, zvýšení odolnosti vůči rizikovému chování, učít se solidaritě a ochotě pomoci ostatním.

Obecně nárůst různých projevů rizikového chování v populaci mládeže se stává celospolečenským problémem. Žáci naší školy patří k ohrožené skupině, a proto je důležité poskytovat primární prevenci nejen v době školní docházky, ale i během mimoškolních aktivit a to v přiměřené formě jejich věku. U nás je realizován v konkrétních vyučovacích hodinách, v jednorázových i dlouhodobých akcích a v mimoškolních aktivitách. Tyto aktivity jsou jak mezi studenty, tak i pedagogy oblíbené.

Na škole byl v minulém roce řešen případ kyberšikany. V současné době nebyly zjištěny závažné problémy v chování žáků. I nadále je upřednostňován zdravý životní styl, minimalizace kázeňských problémů a podpora sportovních a kulturních aktivit u žáků.

Na realizaci primární prevence se podílejí všichni pedagogičtí pracovníci, nepedagogičtí pracovníci, ale i rodiče, externí spolupracovníci. Snahou je připravit a realizovat program, který je komplexní, dlouhodobý, systematický a zahrnuje co nejvíce spolupracujících složek.

3 Seznam literatury a dalších pramenů

1. *Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních* (MŠMT, č.j.: 21149/2016), dne 22. 4. 2017.
2. *Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních* (MŠMT, č. j.: 21291/2010-28), dne 22. 4. 2017.
3. BERNATOVÁ, Eva. *Děti v dopravě, první pomoc*. Praha, Český červený kříž, 2016. ISBN 978-80-87729-14-4.
4. *Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (Školský zákon)*.
5. *Zákon č. 562/2004 Sb. změna některých zákonů v souvislosti s přijetím školského zákona*.
6. *Zákon č. 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů*, dne 20. 4. 2017.
7. *Zákon č. 379/20015 Sb., k ochraně před škodami působenými tabákem, alkoholem, návykovými látkami*.
8. *Metodický pokyn MŠMT k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních*, č. j.: 22 294/2013-1.
9. *Metodický pokyn MŠMT k jednotnému postupu při omlouvání nepřítomnosti žáků ve škole a při prevenci postihu záškoláctví*, č.j.:10194/2002-14.
10. *Vyhláška MŠMT ČR č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních*, dne 20. 4. 2017.
11. *Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže 2013 – 2018*, dne 15. 4. 2017.
12. KOLÁŘ, Michal. *Nová cesta k léčbě šikany*. Praha: Portál, 2011. 336 s. ISBN 978 80 7367 871 5.
13. Trutnov, Obchodní akademie, *Školní řád*.

4 Přílohy

Rozdíly mezi šikanováním a škádlením

Základní formy šikany

Zkrácený popis stádií šikanování

Přímé a nepřímé varovné signály šikany

Příloha 1 - Rozdíly mezi šikanováním a škádlením (Kolář, 2011)

ŠKÁDLENÍ	ŠIKANOVÁNÍ
Definice: Škádlení patří k rovnocenným, kamarádským nebo partnerským vztahům. Chápáno je jako projev přátelství. Za škádlení se považuje žertování (popichování, zlobení) za účelem dobré nálady a není v něm vítěz ani poražený.	Definice: Šikanování patří do násilných a závislostních vztahů. Za šikanování se považuje, když jeden nebo více žáků úmyslně a opakovaně ubližuje druhým. Znamená to, že dítěti někdo, komu se nemůže ubránit, dělá, co je mu nepříjemné, co ho ponižuje nebo to prostě bolí.
1. Záměr: Vzájemná legrace, radost a dobrá nálada.	Záměr: Ublížit, zranit a ponižít.
2. Motiv: Náklonnost, sblížení, seznamování, zájem o druhé. Rozpouštění napětí ve třídě a navozování uvolněné a pohodové atmosféry. Zodolňování, zmužnění.	Motiv: Základní tandem - moc a krutost. Další motivy překonávání samoty, zabíjení nudy, zvědavost ala Mengele, žárlivost, předcházení vlastnímu týrání, vykonání něčeho velkého...
3. Postoj: Respekt k druhému a sebeúcta.	Postoj: Devalvace, znevážení druhého
4. Citlivost: Vcítění se do druhých.	Citlivost: Tvrdost a nelítostnost.
5. Zranitelnost: Dítě není zvýšeně zranitelné a přecitlivělé.	Zranitelnost: Bezbrannost, oběť se neumí, nemůže či nechce bránit.
6. Hranice: Obě strany mají možnost obhájit své osobní teritorium. Vzájemné vnímání a respektování verbálních i neverbálních limitů. Při divočejším škádlení žádný nepoužije své plné síly nebo silnější mírní své akce.	Hranice: Prolamování hranic, „znásilňování“ druhého. Silnější strana nebere ohled na slabšího. Oběť dává najevo, že je jí to nepříjemné, útočníci pokračují dál. Někdy sadomasochistická interakce.
7. Právo a svoboda: Rovnoprávnost účastníků. Dítě se může bránit a škádlení opěťovat, případně ho může zastavit a vystoupit z něho.	Právo a svoboda: Bezprávi. Pokud se dítě brání nebo dokonce „legraci“ oplátí je tvrdě ztrestáno!
8. Důstojnost: Zachování důstojnosti. Dítě nemá pocit ponížení. Necítí se trapně a uboze.	Důstojnost: Ponížení lidské důstojnosti. Dítě je zesměšňováno a ponižováno.
9. Emoční stav: Radost, vzrušení ze hry, lehké naštvání. I nepříjemné! Ale ne bezmoc.	Emoční stav: Bezmoc! Strach, stud, bolest. Nepříjemné a bolestivé prožívání útoku.
10. Dopad: Podpora sebehodnoty, pozitivní nálada.	Dopad: Pochybnosti o sobě, nedostatek důvěry, úzkost, deprese. Dítě má strach ze školy.

Příloha 2 - Základní formy šikany

Šikana podle typu agrese – prostředku týrání	fyzická, psychická a smíšená šikana, kyberšikana – jako specifická forma psychické šikany
Šikana podle věku a typu školy	šikana mezi předškoláky, žáky prvního stupně a druhého stupně, uční, gymnazisty..., šikana mezi vysokoškoláky
Šikana z genderového hlediska	chlapecká a dívčí šikana, homofobní šikana, šikana chlapců vůči děvčatům, šikana dívek vůči chlapcům
Šikana odehrávající se ve školách s různým způsobem řízení	na jedné straně škola s demokratickým vedením a na druhé straně škola, případně výchovný ústav, kde je tvrdý hierarchicko-autoritativní systém
Šikana podle speciálních vzdělávacích potřeb aktérů	šikana neslyšících, nevidomých, tělesně postižených, mentálně retardovaných žáků apod.

Příloha 3 - Zkrácený popis stádií šikanování (Kolář, 2011)

Školní šikanování je nemoc skupinové demokracie a má svůj zákonitý vnitřní vývoj. *První stadium se v podstatě odehrává v jakékoliv skupině. Všude je někdo neoblíbený nebo nevlivný, na jehož úkor je prima si dělat „legrácky“. Pak to ale jde dál, skupina si najde jakéhosi otloukánka. Třetí stadium je už klíčové, kdy se vydělí jádro útočníků a systematicky začne šikanovat nejvhodnější oběti. Do této chvíle lze věci jasně řešit. Následně ale dojde k bodu zlomu, kdy se šikanování stane nepsaným zákonem i pro opravdu slušné děti a celé skupina se stává krutou. V pátém stadiu – totalitě – se stane šikanování skupinovým programem.*

První stadium: Zrod ostrakismu

Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen skupiny necítí dobře. Je neoblíben a není uznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, sprádají proti němu intriky, dělají na jeho účet „drobné“ legrácky apod. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

Druhé stadium: Fyzická agrese a přitvrzování manipulace

V zátěžových situacích, kdy ve skupině stoupá napětí, začnou ostrakizovaní žáci sloužit jako hromosvod. Spolužáci si na nich odreagovávají nepříjemné pocity například z očekávané těžké písemné práce, z konfliktu s učitelem nebo prostě jen z toho, že chození do školy je obtěžuje. Manipulace se přitvrzuje a objevuje se zprvu ponejvíce subtilní fyzická agrese.

Třetí stadium (klíčový moment): Vytvoření jádra

Vytváří se skupina agresorů, úderné jádro. Tito šířitelé „viru“ začnou spolupracovat a systematicky, nikoliv již pouze náhodně, šikanovat nejvhodnější oběti. V počátku se stávají jejich obětmi ti, kteří jsou už osvědčeným objektem ostrakizování. Jde o žáky, kteří jsou v hierarchii nejnižší, tedy ti „slabí“.

Čtvrté stadium: Většina přijímá normy

Normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem. V této době získává neformální tlak ke konformitě novou dynamiku a málokdo se mu dokáže postavit. U členů „virem“ přemožené skupiny dochází k vytvoření jakési alternativní identity, která je zcela poplatná vůdcům. I mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě – aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají při tom uspokojení.

Páté stadium: Totalita neboli dokonalá šikana

Násilí jako normu přijímají všichni členové třídy. Šikanování se stává skupinovým programem. Obrazně řečeno nastává éra „vykořisťování“. Žáci jsou rozděleni na dvě sorty lidí, které jsem pro přehlednost označil jako „otrokáře“ a „otroky“. Jedni mají všechna práva, ti druhí nemají práva žádná.

Příloha 4 - Přímé a nepřímé varovné signály šikanování

Přímé varovné signály šikanování mohou být např.:

- Posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet.
- Kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávislným, nebo pohrdavým tónem.
- Nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil.
- Příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem.
- Skutečnost, že se jim podřizuje.
- Nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k spoluúčasti na nich.
- Honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvláště silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí.
- Rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout.

Nepřímé varovné signály šikanování mohou být např.:

- Žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády.
- Při týmových sportech bývá jedinec volen do mužstva mezi posledními.
- Při přestávkách vyhledává blízkost učitelů.
- Má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený.
- Působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči.
- Stává se uzavřeným.
- Jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje.
- Jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené.
- Zašpiněný nebo poškozený oděv.
- Stále postrádá nějaké své věci.
- Odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy.
- Mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy.
- Začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole.
- Odřenyiny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit.

POZN: (Zejména je třeba věnovat pozornost mladším žákům nově zařazeným do třídy, neboť přizpůsobovací konflikty nejsou vzácností!)

Rodiče žáků by si měli všimnout především těchto možných signálů šikanování:

- Za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi.
- Dítě nemá kamaráda, s nímž by trávilo volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.
- Dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem.
- Nechutí jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno i pozorovat strach.
- Ztráta chuti k jídlu.
- Dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí dovoz či odvoz autem.
- Dítě chodí domů ze školy hladové (agresori mu berou svačinu nebo peníze na svačinu).
- Usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. "Nechte mě!"
- Dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně.

- Dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objevují výkyvy nálad.
- Zmínky o možné sebevraždě.
- Odmítá svěřit se s tím, co je trápí.
- Dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze.
- Dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí.
- Dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, možná projevuje i zlobu vůči rodičům.
- Dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma.
- Své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.).
- Dítě se vyhýbá docházce do školy.
- Dítě se zdržuje doma více, než mělo ve zvyku.